

Langer werken betekent minder tijd voor zorg

Voorzitter Jacques Schraven van VNO-CNW wil dat er langer wordt gewerkt. Dat bedreigt de zorgtaken die vooral vrouwen vervullen, want én arbeid én zorg is moeilijk te combineren. Tijd voor een beter afgesteld arbeid- en zorgbeleid.

40-urige werkweek

Christel Kohlmann

We moeten weer veertig uur gaan werken, stelt Jacques Schraven van VNO-CNW. Door de oplopende vergrijzing wordt Nederland op korte termijn geconfronteerd met een sterk afnemend aantal actieve werknemers. Om het geld te blijven verdienen voor zorg, sociale zekerheid en onderwijs moet er meer gewerkt worden.

Volgens Schraven is het daarom nodig dat werknemers tot een latere leeftijd door werken, meer uren per week werken en minder vrije dagen krijgen. Want: werknemers hebben te veel vrije tijd. Echter, het is niet de vrije tijd die wordt 'bedreigd' door de 40-urige werkweek, het zijn vooral de zorgtaken, die met name door vrouwen worden vervuld.

Het einde van de vorige eeuw kenmerkt zich niet alleen door een steeds kortere werkweek van werknemers, maar ook door een nieuwe verdeling van arbeid en zorg. Mannen besteden meer tijd aan zorg, hoewel mondjesmaat. Vrouwen zijn vaker gaan werken. In 1975 werkte 29 procent van de vrouwen, in 2001 was dat percentage opgelopen tot 53. Het kostwinnersmodel is op zijn retour en wordt meer en meer vervangen door het anderhalf-verdienersmodel: de man werkt fulltime en de vrouw parttime. Van de 3,5 miljoen paren bestaat de grootste groep uit een partner met een fulltime baan en één met een parttime baan.

Dit model is zo populair omdat het Nederlandse arbeidsbestel en de samenleving daar omheen nog niet voldoende zijn afgestemd op het kunnen combineren van arbeid en zorg. Denk bijvoorbeeld aan de professionele zorg

die zwaar leunt op de mantelzorg (wordt overigens met name verleend door vrouwen), scholen die rekenen op overblijfouders en voorleesouders (wederom vooral vrouwen), verlofregelingen die grotendeels onbetaald zijn en kinderopvang die soms zo duur is dat het bijna niet meer loont om te werken.

Het is vanwege deze obstakels in het combineren van arbeid en zorg dat het in ere herstellen van de 40-urige werkweek en het pleidooi voor minder vrije dagen ouderwets aandoet. Aan een dergelijke norm is immers door jonge ouders in het spitsuur van hun leven niet te voldoen. Het komt in Nederland maar weinig voor dat ouders een kind vijf dagen naar de crèche brengen. Drie dagen is hier de norm. En zodra het kind naar school gaat worden de opvangproblemen alleen maar groter.

Want het aantal vrije dagen van schoolgaande kinderen zal eerder toenemen dan afnemen. Bovendien is er in de buitenschoolse opvang, zeker op bepaalde dagen, een gebrek aan opvangplaatsen.

Voor het oplossen van deze problemen is nog altijd de moeder verantwoordelijk. Het zullen dan ook met name vrouwen zijn die in moeilijkheden komen door de 40-urige werkweek en het verminderen van het aantal vrije dagen. De arbeidsmarkt verliest daardoor nog meer haar aantrekkingskracht voor deze groep. Ook omdat ze hun carrièreperspectieven zien verminderen. De afstand tussen de voor hen haalbare werkweek en wat wordt gezien als een 'normale' werkweek wordt immers alleen maar groter.

De geschetste problemen zijn niet alleen een zaak van individuele mannen en vrouwen. Het is ook in het belang van de samenleving dat er meer aandacht komt voor de combinatie van arbeid en zorg. Want het is juist vanwege de vergrijzing dat het bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen zo belangrijk is. De blijvend krappe arbeidsmarkt die Schraven beschrijft, is zeer gebaat bij een toestroom van vrouwen.

En daar is nog een wereld te winnen. Dat blijkt ook uit onderzoek van het Economisch Instituut van het Midden en Klein Bedrijf (EIM). Dit presenteerde begin mei 2003 het onderzoek 'De stille reserve en het MKB'. Conclusie: het MKB en de Centra voor Werk en Inkomens doen te weinig om de groep huis-

vrouwen, 55-plussers en schoolverlaters aan het werk te krijgen.

In plaats van een langere werkweek, kunnen de overheid en de sociale partners daarom beter inzetten op een goed arbeid-en-zorgbeleid, zodat meer vrouwen meer (uren) gaan werken. Belangrijke prioriteiten zijn: voldoende en vooral betaalbare kinderopvang, toegankelijke en betaalde verlofregelingen én het bevorderen van (grote) deeltijdfuncties, ook op hoog niveau. Want juist deeltijdwerken stelt mensen in staat werk, en dus economische zelfstandigheid, te combineren met de zorg voor onder andere de jongste generatie. De generatie die juist vanwege de vergrijzing uitermate belangrijk is.

Christel Kohlmann is beleidsadviseur bij E-Quality, een expertisecentrum op het gebied van gender en etniciteit.